

Bu kitaba sığmayan
daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla
ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin
İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTAÖĞRETİM

DERS KİTABI

PSİKOLOJİ

ORTAÖĞRETİM

Psikoloji

Ders Kitabı

ORTAÖĞRETİM

PSİKOLOJİ

Ders Kitabı

Yazarlar

Arzu CİNGÜ

Fatma GÜNGÖR ÇAKIN

Gülcan ATMACA

İlkay UYSAL

Kadir DURAKLI

DEVLET KİTAPLARI

Kitabın Basıldığı Matbaa Adı, 2026

1. PSİKOLOJİ ÜNİTE İLE TANIŞMA

1.1. PSİKOLOJİNİN TANIMI, KONUSU VE AMAÇLARI

1.2. PSİKOLOJİNİN ALT DALLARI

1.3. PSİKOLOJİNİN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

► Anahtar Kavramlar

- algı
- bilişsel süreçler
- davranış
- duyum
- organizma
- psikoloji

► Bu ünite sizlerden

- psikolojinin tanımı, konusu ve temel bileşenlerini çözümleyebilmeniz beklenmektedir.

Ünite Karekodu

Ünite Sunusu

1. ÜNİTE PSİKOLOJİ İLE TANIŞMA

3. Araştırmacının bir liderin kişisel görüşlerini öğrenmek amacıyla serbest bir sohbet başlatıp konuşmanın akışına göre sorular yöneltmesi ..... tekniğine örnektir.
4. Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıklarını belirlemek amacıyla seçilen örneklem grubuna çok sayıda soru yöneltilmesi ..... tekniğidir.
5. Uyarıcıların duyu organlarını harekete geçirmesi ve duysal sinyallerin beyne iletilmesi süreci ..... olarak tanımlanır.

Ç) Aşağıda verilen çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 1 ve 2. soruları cevaplayınız.

Psikolojide araştırmacılar, günlük alışkanlıklarla davranışlar arasındaki ilişkileri incelemek için ilişkisel yöntemi kullanırlar. Bu yöntemde değişkenler üzerinde herhangi bir kontrol yapılmaz, yalnızca değişkenler arasındaki doğal ilişki gözlemlenir. Örneğin bir araştırmada bireylerin düzenli yürüyüş yapma sıklıkları ile stres düzeyleri karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda düzenli yürüyüş yapan bireylerin kendilerini daha sakin hissettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, yürüyüş ile stres düzeyi arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir ancak bu tek başına bir neden-sonuç kanıtı değildir.

1. Metinde verilen bilgiler psikolojinin hangi amacı ile ilişkilendirilebilir?
  - A) Tahmin etme
  - B) Anlama
  - C) Tanımlama
  - D) Kontrol etme
  - E) Açıklama
2. Metinde geçen araştırma örneğine göre "düzenli yürüyüş yapma sıklığı" ile "stres düzeyi" arasındaki ilişkiyi en iyi açıklayan kavram aşağıdakilerden hangisidir?
  - A) Pozitif korelasyon
  - B) Negatif korelasyon
  - C) Sıfır korelasyon
  - D) Doğal gözlem
  - E) Nedensel ilişki

Aşağıdaki metinden yararlanarak 3 ve 4. soruları cevaplayınız.

Bir araştırmada benzer akademik düzeye sahip öğrenciler rastgele üç gruba ayrılmıştır. Tüm gruplar aynı dersi dinlemiş ancak her gruptan tuttukları notları farklı bir stratejiyle çalışmaları istenmiştir.

- Birinci grubun üyeleri tuttukları notları yalnızca gözden geçirmiştir.
- İkinci grubun üyeleri tuttukları notları özetlemiştir.
- Üçüncü grubun üyeleri ise notlarıyla ilgili soruları cevaplamıştır.

Bu araştırma doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- Öğrenciler, araştırma sürecinde kendilerine verilen çalışma stratejisini belli bir süre uygulamışlardır. Bu deneyim sonucunda öğrenciler ilerleyen zamanlarda ders dinlerken deneyde kullandıkları not tutma ve çalışma stratejisini tercih etmişlerdir.
- Her grup dersi dinledikten sonra kendi notlarını tutmuş, ardından kendilerine verilen strateji doğrultusunda derslerine bu notlarla çalışmıştır. Daha sonra girdikleri sınavda notlarla ilgili soruları cevaplayarak çalışan üçüncü grubun en fazla bilgiyi hatırladığı görülmüştür.
- Araştırma sonucundan yola çıkan araştırmacılar hem not tutan hem de konuyla ilgili soruları cevaplayan öğrencilerin sınavlarda daha başarılı olacağını öngörmüşlerdir.
- Bu sonuçlara göre sınavda daha fazla bilgi hatırlamak isteyen öğrencilere not almakla yetinmemeleri ve notlarını aktif şekilde kullanmaları önerilmiştir. Notlar üzerine düşünmenin ve onları yeniden işlemenin öğrenmenin kalıcılığını ve sınav başarısını artırdığı tespit edilmiştir.

3. Araştırmanın sonuçları ile psikolojinin temel amaçları aşağıdakilerden hangisinde doğru şekilde eşleştirilmiştir?

I.	II.	III.	IV.
A) Açıklama	Kontrol etme	Tahmin etme	Tanımlama
B) Kontrol etme	Açıklama	Tanımlama	Tahmin etme
C) Tahmin etme	Açıklama	Tanımlama	Kontrol etme
D) Tanımlama	Açıklama	Tahmin etme	Kontrol etme
E) Tanımlama	Tahmin etme	Kontrol etme	Açıklama

4. Araştırma sonucunda notlarla ilgili soruları cevaplayarak çalışan öğrencilerin sınavda en fazla bilgiyi hatırladığı görülmüştür.

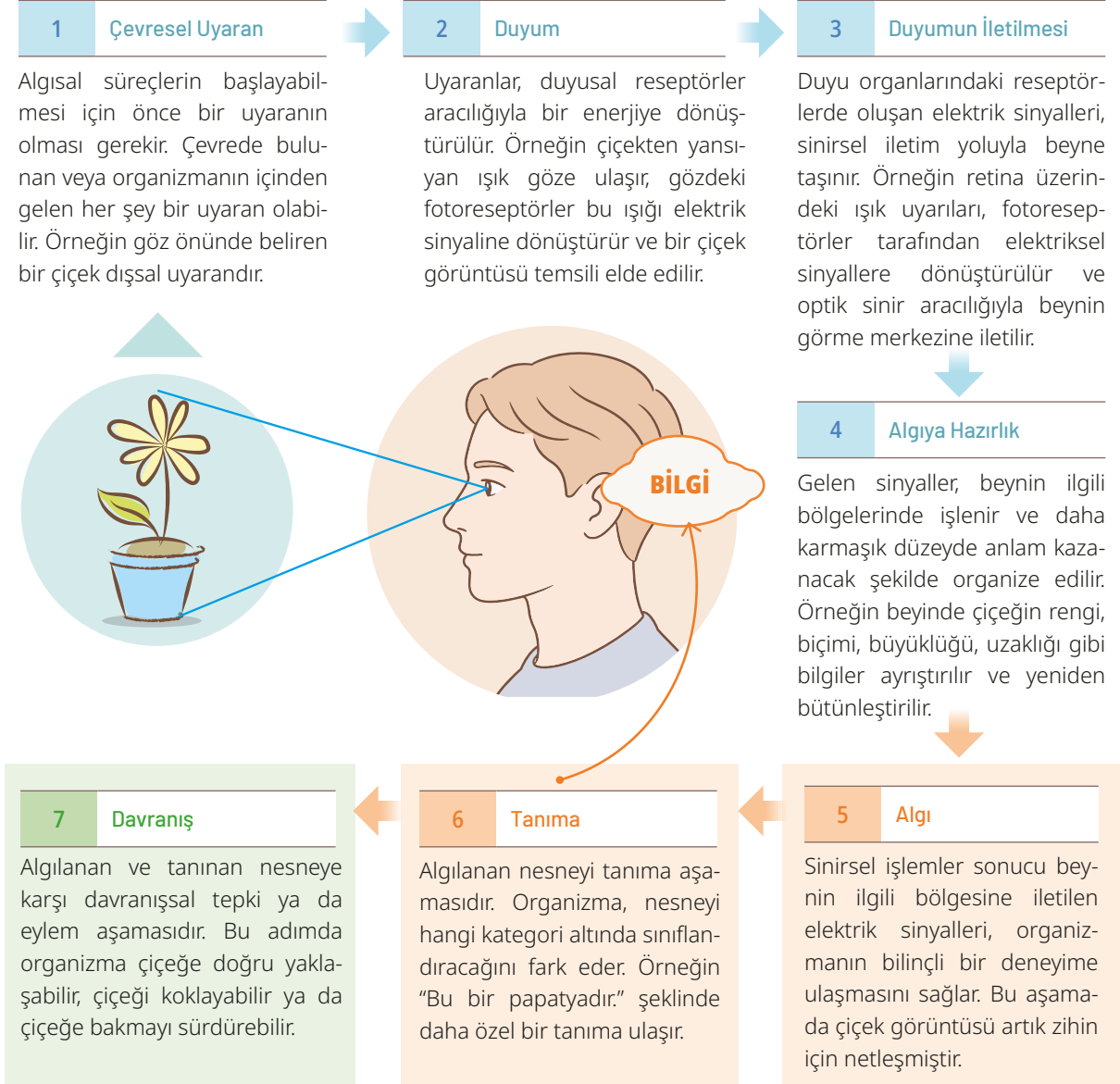
Bu sonuç, aşağıdaki çıkarımlardan hangisini destekler?

- Soruları cevaplamak, bilgiyi kalıcı hâle getirmede yalnızca not tutmaktan daha etkilidir.
- Öğrencilerin başarısını belirleyen asıl etken bireysel yetenekleri ve zekâ düzeyleridir.
- Aktif şekilde soruları cevaplamak, öğrenme sürecine katkıda bulunmayan bir tekniktir.
- Dikkatli bir şekilde not tutmak ve notları özetlemek sınav başarısı için yeterli bir hazırlıktır.
- Sınav başarısını artırmanın yolu ders çalışmaya uzun bir zaman ayırmaktır.

1. ÜNİTE PSİKOLOJİ İLE TANIŞMA

D) Aşağıda verilen açık uçlu soruları cevaplayınız.

Aşağıdaki bilgi görselinden yararlanarak 1 ve 2. soruları cevaplayınız.

1. Bilgi görselindeki yedi adım her insanda aynı şekilde mi gerçekleşir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Çok sevdiğiniz bir yiyeceği düşünerek tadını zihninizde canlandırınız. Bu deneyim ile o yiyeceği yemek arasındaki farklar nelerdir? Açıklayınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 3 ve 4. soruları cevaplayınız.

Psikolojide araştırmacılar, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ilişkisel araştırma yöntemini kullanırlar. Bu yöntemde değişkenler üzerinde herhangi bir kontrol veya yönlendirme yapılmaz, yalnızca değişkenler arasındaki doğal ilişki gözlemlenir. Bu tür çalışmalar, insan davranışlarını anlamaya yönelik önemli ipuçları sunar. Örneğin insanların uyku düzenleri ile duygu durumları, sosyal medya kullanımları ile akademik başarıları ya da kahvaltı alışkanlıkları ile günlük rutinleri arasındaki ilişkiler araştırılarak çeşitli sonuçlara ulaşılabilir. Ancak bu tür araştırmalarda elde edilen bulgular her zaman bir neden-sonuç ilişkisine işaret etmez. Elde edilen veriler yalnızca iki değişken arasında bir korelasyon (ilişki) olduğunu gösterir.

Aşağıda farklı ilişkisel araştırmalardan elde edilen üç bulgu yer almaktadır. Her bir bulguyu dikkatle okuyarak soruları cevaplayınız.

- I. Bireylerin uyku süreleri ile duygu durumları arasındaki ilişki araştırılmış ve uyku süresi arttıkça daha mutlu ve huzurlu hissettikleri gözlemlenmiştir.
- II. Gençlerin günlük sosyal medya kullanım süresi ile akademik başarıları incelenmiş ve sosyal medya süresi arttıkça başarılarının düştüğü gözlemlenmiştir.
- III. Bireylerin kahvaltı yapma sıklığı ile sanat galerisi ziyaret etme davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

1. ÜNİTE PSİKOLOJİ İLE TANIŞMA

3. Her bulguda birbiriyle ilişkili olan iki değişkeni belirleyiniz ve değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü yazınız.

---

4. Korelasyonun neden-sonuç ilişkisi anlamına gelip gelmediğini gerekçeleriyle yazınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 5 ve 6. soruları cevaplayınız.

Psikolog John Ridley Stroop (Con Ridli Sıtrup) dikkatin işleyişini anlamak amacıyla bir deney yapmıştır. Katılımcılara renk adlarının yazılı olduğu sözcükler gösterilmiş ancak sözcüğün anlamı ile yazıldığı renk kimi zaman çelişmiştir. Örneğin “KIRMIZI” kelimesi mavi renkle yazılmıştır. Katılımcılardan sözcüğün anlamı yerine mürekkebin rengini söylemeleri istenmiştir. Deneyin sonunda kelime ile renk uyumlu olduğunda katılımcılar daha hızlı ve doğru cevap verirken uyumsuz olduğunda daha fazla hata yapmış ve daha geç cevap vermişlerdir. Bu durum, kelimeyi okuma gibi otomatikleşmiş davranışların dikkat süreçlerini zorlaştırdığını göstermektedir.

5. Deneydeki bağımlı ve bağımsız değişkeni bularak yazınız.

---

6. Deneysel yöntemin güçlü yönlerini ve sınırlılıklarını deneyden yararlanarak açıklayınız.

Daha fazla soruya ulaşmak için karekodu kullanınız.

2. GELİŞİMİ ÜNİTE ANLAMAK

2.1. GELİŞİME GENEL BİR BAKIŞ

2.2. GELİŞİM DÖNEMLERİ

2.3. GELİŞİM GÖREVLERİ

2.4. İNSAN ZEKÂSİ VE YAPAY ZEKÂ

2.5. KİŞİLİK VE BENLİK-DİJİTAL BENLİK

► Anahtar Kavramlar

- büyüme
- gelişim
- gelişme
- kişilik
- kritik dönem
- olgunlaşma
- zekâ

► Bu üniteye sizlerden

- gelişim psikolojisinin temel kavramlarını, gelişimi etkileyen etmenleri ve gelişimin ilkelerini özetleyebilmemiz,
- gelişim dönemlerinde değişim ve sürekliliği algılayabilmemiz,
- insan zekâsı ile yapay zekâyı karşılaştırabilmemiz,
- kişilik ve benlik-dijital benliği karşılaştırabilmemiz beklenmektedir.

Ünite Karekodu

Ünite Sunusu

? 2. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Bu bölümde cevaplamanız için farklı soru çeşitlerinden oluşan toplam 34 soru verilmiştir. Daha fazla soruya ulaşmak için bölüm sonunda yer alan karekodu kullanınız.

- A) Aşağıdaki tabloda verilen ifadelerin doğru veya yanlış olduğunu belirleyerek ilgili alanı işaretleyiniz. İfade yanlış ise doğrusunu açıklama alanına yazınız.

İFADELER	DOĞRU/YANLIŞ		AÇIKLAMA
1. Sosyal zekâ, farklı insanlarla etkili iletişim kurmayı ve sosyal ilişkileri yönetmeyi içerir.	☐	☐	----- ----- -----
2. Zekâ, sadece okul başarısını ölçen bir kavramdır.	☐	☐	----- ----- -----
3. Duygusal zekâsı yüksek bireyler, çevresindekilerin duygularına hızlı ve doğru tepkiler verebilir.	☐	☐	----- ----- -----
4. Akışkan zekâ, daha önce öğrenilmiş bilgileri kullanarak yeni durumlara uyum sağlama becerisidir.	☐	☐	----- ----- -----
5. Kristalize zekâ, deneyim ve öğrenme yoluyla kazanılan bilgi ve becerilerden oluşur.	☐	☐	----- ----- -----
6. İnsan zekâsı, sadece bilgi işlemekten ibaret değildir; anlamlandırma, sezgi gibi özellikleri de içerir.	☐	☐	----- ----- -----

2. ÜNİTE GELİŞİMİ ANLAMAK

B) Aşağıdaki tabloda verilen gelişim psikolojisine ilişkin örnekler ile kavramları eşleştirerek ilgili harfi yay ayraç içine yazınız.

ÖRNEKLER		KAVRAMLAR
1.	( ) Elif'in boyunun bir yıl içinde 4 cm uzaması	a) Gelişim görevi
2.	( ) 9 aylık bir bebeğin destek almadan oturmaya başlaması	b) Zekâ
3.	( ) Bir çocuğun bisiklet sürme davranışını deneme ve tekrarlar yoluyla kazanması	c) Kişilik
4.	( ) Ali'nin kasları güçlendikçe kalem tutmayı daha düzgün şekilde yapabilmesi	ç) Öğrenme
5.	( ) Çocuğun okuma yazma öğrenmeden önce harfleri ayırt edebiliyor olması	d) Olgunlaşma
6.	( ) Ergenlik dönemindeki bir bireyin kimlik geliştirmeye çalışması	e) Büyüme
7.	( ) Bir çocuğun oyuncaklarını renklerine göre sıralaması	f) Gelişim
		g) Kritik dönem
		ğ) Hazır bulunuşluk

C) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kavramları yazınız.

	bebeklik dönemi	ergenlik dönemi	erken yetişkinlik dönemi	ileri yetişkinlik dönemi	ilk çocukluk dönemi	orta ve son çocukluk dönemi	orta yetişkinlik dönemi

- Genç nesillere rehberlik etmenin önem kazandığı; görme problemleri, saç beyazlaması gibi fiziksel değişimlerin başladığı evre _____ olarak tanımlanır.
- Kariyer, evlilik, aile kurma gibi önemli olayların gerçekleştiği ve finansal farkındalığın arttığı evre _____ olarak bilinir.

3. Soyut düşünme ve mantıksal akıl yürütmenin geliştiği; fiziksel, duygusal ve sosyal değişimlerin yoğun yaşandığı evre ..... olarak ifade edilir.
4. Okula hazırlık için gerekli temel yeterliliklerin geliştiği ve kişisel bakım becerilerinin arttığı evre ..... olarak tanımlanır.
5. Yaşamın ilk yıllarında dil, sembolik düşünce, duygusal-motor eş güdümü, sosyal öğrenme gibi becerilerin geliştiği evre ..... olarak adlandırılır.
6. İnsanların bilgelik kazandıkları, hayat tecrübelerini gençlerle paylaştıkları ve tüm yaşadıklarına bir anlam verdikleri evre ..... olarak bilinir.

Ç) Aşağıda verilen çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 1-3. soruları cevaplayınız.

11. sınıf öğrencisi Defne, okulda geçirdiği yoğun bir günün ardından otobüse binmişti. O sabah felsefe ve coğrafya sınavına girmişti. Elinde sınav notlarını karaladığı bir kâğıt vardı. Akşam ertesi gün yapılacak psikoloji sınavına hazırlanması gerekiyordu. Otobüste en arka koltuğa oturdu. Eve gidene kadar psikoloji sınavı için hazırladığı notlarına göz atmayı düşünüyordu. İki durak sonra kucağında bebeği ile bir kadın otobüse bindi. Ön sıralar doluydu. Otobüs virajlara girdiğinde kadın bir yerlere tutunmaya çalışıyordu. Defne bu durumu fark etti ancak ayağa kalkarsa sınava çalışamayacağını düşündü. Oturmaya devam ederse de vicdanen rahatsız olacağını hissetti.

1. Bu durumda Defne, ihtiyacı olan bir bireye yer vermeye karar verirse bu davranışı Kohlberg'ün ahlaki gelişim kuramındaki hangi evreyle en çok ilişkilendirilebilir?
  - A) Cezalandırma ve itaat eğilimi-kurallara uymazsa ceza alma korkusu
  - B) Kâr/çıkar eğilimi-karşılığında takdir ya da ödül beklentisi
  - C) İyi çocuk eğilimi-başkalarının gözünde iyi görünme arzusu
  - D) Otorite ve düzen eğilimi-toplum düzeni ve kurallara saygı
  - E) Evrensel etik ilke eğilimi-vicdani değerlere ve adalet ilkesine uygun davranma
2. Defne'nin içinde bulunduğu gelişim döneminde karşılaştığı temel psikososyal kriz aşağıdakilerden hangisidir?
  - A) Yakınlığa karşı yalıtılmışlık
  - B) Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası
  - C) Çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu
  - D) Üretkenliğe karşı durgunluk
  - E) Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk

3. Defne'nin ihtiyacı olan bir bireye yer verme kararı aşağıdaki kuramsal yaklaşımlardan hangisinin birleşik bir ifadesidir?
- A) Piaget-soyut işlemler, Erikson-özerklik, Freud-fallik dönem
  - B) Piaget-somut işlemler, Kohlberg-ödül, Erikson-aşağılık
  - C) Piaget-soyut işlemler, Kohlberg-evrensel etik, Erikson-kimlik
  - D) Freud-fallik dönem, Kohlberg-cezalandırma, Erikson-girişimcilik
  - E) Piaget-işlem öncesi, Freud-oral dönem, Erikson-rol karmaşası

Aşağıdaki metinden yararlanarak 4-6. soruları cevaplayınız.

Kalıtımsal etkiler; doğum vakalarının %2-5'inde ciddi doğumsal farklılıklara neden olabilir. Çevresel faktörler de bazı doğumsal farklılıkların ortaya çıkmasına yol açabilir. Doğum öncesinde annenin beslenme biçimi, genel sağlığı, duygusal durumu ve kullandığı ilaçlar fetüs için önemli çevresel etkenlerdir. Anne ve bebeğin maruz kaldığı radyoaktif maddeler veya kimyasal kirlilikler ise tarihsel zamanın etkilerine örnek gösterilebilir. Ancak bu etkenlerin her biri tek başına mutlaka bir anomaliye neden olmayabilir. Kalıtımsal, çevresel ve tarihsel zamanla ilişkili etkenler bazı anomalilere yol açsa da gebeliklerin büyük çoğunluğu normal şekilde ilerler.

4. Aşağıdakilerden hangisinde etken ve örnek eşleştirmesi doğru yapılmıştır?
- A) Annenin duygusal durumu-Kalıtımsal etken
  - B) Kalıtsal kas hastalığı-Çevresel etken
  - C) Savaş koşulları-Tarihsel zaman etkisi
  - D) Radyasyona maruz kalma-Kalıtımsal etken
  - E) Gebelikte ilaç kullanımı-Doğum sonrası etki
5. Aşağıdakilerden hangisi tarihsel zaman etkisini en iyi yansıtan örnektir?
- A) Dijital çağda çocukların teknolojiyle erken tanışması
  - B) Annenin hamilelik boyunca düzenli egzersiz yapması
  - C) Bebeğin kalıtımsal bir hastalıkla dünyaya gelmesi
  - D) Ailenin çocuğu erken yaşta kitaplarla tanıştırmaması
  - E) Doğum sırasında bebeğin oksijensiz kalması
6. Aşağıdakilerden hangisinde kalıtımsal ve çevresel etkenler birlikte rol oynamaktadır?
- A) Annenin hamilelikte radyasyona maruz kalması
  - B) Ailenin çocuğu spor kursuna göndermesi
  - C) Bebeğin kalıtsal kalp rahatsızlığıyla doğması
  - D) Kalıtsal alerjisi olan bebeğin annenin yediklerinden etkilenmesi
  - E) Savaş döneminde doğan çocuğun beslenme sorunu yaşaması

Aşağıdaki tablodan yararlanarak 7 ve 8. soruları cevaplayınız.

ERGENLİK DÖNEMİ	
Bilişsel Gelişim	- Soyut düşünce gelişir. Ergenler problemleri soyut biçimde değerlendirmeye başlar. - Mutlak doğrulardan ziyade göreceli ve çok boyutlu bakış açıları ön plana çıkmaya başlar. - Sözel, matematiksel ve uzamsal beceriler ilerler. - Hipotetik düşünme, dikkat bölme ve üstbilişsel düşünceler gelişir. - Benmerkezcilik artar, kendini sürekli izleniyormuş gibi hissetme görülür. - Zarar görmezlik algısı yüksektir. Ergenler riskleri göz ardı etme eğilimindedir.
Sosyal Gelişim ve Kişilik Gelişimi	- Benlik kavramı gelişir, başkalarının algıları ile benlik saygısı farklılaşır. - Kimliğin tanımlanması ön plandadır. Akran ilişkileri, sosyal karşılaştırmalar ve kabul edilme çabaları önemlidir. - Popülerlik ve akran baskısı belirginleşir. - Özerklik arayışı artar, ebeveynlerle çatışmalar yaşanabilir.

7. On yedi yaşındaki Melis, arkadaş grubuyla buluşmaya hazırlanırken saatlerce ne giyeceğine karar verememiştir. Giysileri konusunda sürekli başkalarının ne düşüneceğini zihninde canlandırmakta, dışarıda insanların ona bakıp yorum yaptığını hissederek tedirgin olmaktadır. Annesiyle eve zamanında dönme konusunda sık sık tartışmaktadır. Öte yandan sosyal medyada arkadaşlarının hayatlarını takip edip kendisini onlarla kıyaslamakta, zaman zaman kendini yetersiz hissetmektedir.

Melis'in içinde bulunduğu gelişim dönemi aşağıdakilerden hangisiyle en doğru şekilde açıklanabilir?

- A) Zihinsel becerilerinin henüz somut olaylarla sınırlı olması
B) Akran baskısına duyarsızlığının artması
C) Benmerkezci düşüncenin davranışlarına yansması
D) Erken yetişkinlikte benlik bütünlüğü arayışının başlaması
E) Çocukluk dönemine özgü gerçeklik algısının korunması
8. Serdar, okulda düzenlenen bir münazara yarışmasına katılmak ister ancak sahneye çıkmadan önce kararını defalarca değiştirir. Kendi düşüncelerine güvenmeye çalışsa da karşı grubun fikirlerine de hak verir. Bu yüzden hangi görüşün daha doğru olduğundan bir türlü emin olamaz. Yarışma sonrasında tartışılan konular üzerine uzun süre düşünür ve kendi fikirlerini sorgulamaya başlar. Günlük yaşamında da benzer bir kararsızlık yaşar. Sosyal medyada sık sık paylaşımlar yapar, arkadaşlarının beğenilerine büyük önem verir. Yeterince ilgi görmediğinde morali bozulur, kendini önemsiz hisseder. Ailesiyle de zaman zaman çatışmalar yaşar çünkü bazı konularda kendi kararlarını vermek ister fakat bu isteği ailesi tarafından her zaman anlayışla karşılanmaz.

Bu durumlar Serdar'ın gelişimsel dönemine ilişkin aşağıdakilerden hangisiyle en doğru şekilde açıklanabilir?

- A) Erken çocuklukta öz denetim gelişiminin tamamlanması
B) Duygusal gelişimin durağan bir döneme girmesi
C) Soyut düşünmenin gelişmesi ve kimlik arayışının etkisi
D) Somut işlemler dönemine geçişin tamamlanması
E) Akran etkisinin önemini yitirerek özerkliğin artması

D) Aşağıda verilen açık uçlu soruları cevaplayınız.

Aşağıdaki görselden yararlanarak 1 ve 2. soruları cevaplayınız.

1. Görseldeki beş faktörden birini seçiniz. Seçtiğiniz özelliğin baskın olduğu bir bireyin okul, iş ya da arkadaş çevresinde nasıl davranışlar gösterebileceğini örneklerle açıklayınız.

---

2. Beş faktör kişilik modeline altıncı bir faktör eklenmesi gerekseydi sizce bu ne olurdu? Görüşünüzü görselden yararlanarak gerekçeleriyle açıklayınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 3-5. soruları cevaplayınız.

Ergenlik, çocukluktan yetişkinliğe geçişte fiziksel, zihinsel ve sosyal değişimlerin yoğunlaştığı bir dönemdir. Kızlar genellikle 10-14, erkekler ise 12-16 yaşlarında hızlı büyüme sürecine girer. Hormonlardaki artış; boy, kilo, vücut yapısı ve üreme organlarında değişimlere yol açar. Bu süreçte soyut düşünme gelişir, birey kimliğini sorgulamaya başlar ve arkadaş ilişkileri önem kazanır.

Arda on altı yaşına geldiğinde hafta sonları bir kitapçıda yarı zamanlı çalışmaya başlar. Bu işi hem harçlığını çıkarmak hem de ilgi duyduğu kitaplara yakın olmak için seçer. Başlangıçta yalnızca raf düzenlemekle görevliyken son haftalarda kasada da çalışmaya başlar. Bir cumartesi günü mağaza oldukça yoğundur. O sırada yeni gelen pahalı bir kitabın yanlışlıkla düşük bir fiyatla sisteme girildiğini fark eder. Bir müşteri, bu hatalı fiyattan kitabı almak üzeredir. Arda bir an duraksar. “Fark etmesem kimse anlamaz.” diye düşünür. Ancak hemen ardından durumu fark etmiş olmanın bir sorumluluk getirdiğini hisseder. Mağaza müdürüne gidip durumu açıklar. Müdür, Arda’ya teşekkür eder ve bu davranışını takdir ettiğini söyler. O akşam çıkışta müdürü, ona güven duyduğunu belirterek yeni gelen ürünlerin takibini de artık onun yapacağını söyler. Arda, bu gelişmeden büyük bir gurur duyar. Hem sorumluluk alma becerisi gelişmiştir hem de kendi değerlerine uygun bir seçim yapmanın iç huzurunu yaşamıştır.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

3. Arda’nın verdiği karar, hangi değerleri ve gelişimsel özellikleri yansıtmaktadır? Açıklayınız.

---

4. Arda’nın verdiği karar; bilişsel (düşünme ve karar verme), ahlaki (değerler, vicdan, iç huzur), sosyal (sorumluluk, güven ilişkisi) ve fiziksel (yaşa bağlı olgunluk düzeyi) gelişim alanları açısından nasıl değerlendirilebilir? Görüşünüzü gerekçeleriyle açıklayınız.

---

5. Arda, erken çocukluk döneminde böyle bir karar alabilir miydi? Açıklayınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 6 ve 7. soruları cevaplayınız.

Aveyron'un Kayıp Çocuğu

1797 yılında Fransa'nın Aveyron (Averon) ormanlarında avcılar tarafından 11-12 yaşlarında olduğu tahmin edilen bir erkek çocuk bulundu. Yabani bir hayvan gibi yaşayan, insana dair hiçbir davranış sergilemeyen bu çocuk çoğunlukla dört ayak üzerinde hareket ediyor, hızlı ve çevik bir biçimde koşuyor ancak göz teması kurmuyor, jest ve mimiklere tepki vermiyordu. Bu durum onun sosyal izolasyondan dolayı empati, sevgi, güven gibi duyguları geliştiremediğinin önemli bir göstergesiydi. Hayatta kalma içgüdüğü sayesinde doğanın acımasız koşullarıyla baş edebilmişti ancak insana özgü çoğu beceriye sahip değildi. Bu vahşi çocuğu inceleme ve topluma kazandırma görevini üstlenen Dr. Jean Itard (Jan İtar) ona "Victor" (Viktor) adını verdi. Doktorun tüm çabalarına rağmen Victor'un tam anlamıyla dil becerisi kazanması, sosyal değerleri benimsemesi mümkün olmadı. Beyni, dil ve iletişim için gerekli olan sinirsel bağlantıları oluşturma fırsatını kaçırmıştı. Bu durum insan olmanın sadece biyolojik bir süreç olmadığını, toplumsal etkileşimlerin bu sürecin vazgeçilmez bir parçası olduğunu gösterdi. Victor'un doğal ortamda büyümesi, hayatta kalma becerilerini geliştirse de insan doğasına özgü bilişsel ve sosyal gelişimini eksik bıraktı ve bu kayıp telafi edilemedi. Hayatının geri kalanını yine yalnız ve toplumdan uzak bir şekilde geçiren Victor 40 yaşında hayata veda etti.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

6. Sizce Victor daha küçük yaşta bulunsa hayatı farklı bir yönde ilerler miydi? Dil öğrenebilmesi ve sosyal bağlar kurabilmesi mümkün olur muydu? Açıklayınız.

---

7. Sizce bu olay, bireyin doğa ile uyum sağlama becerisini mi yoksa sosyal çevrenin birey üzerindeki etkisini mi daha güçlü biçimde göstermektedir? Görüşünüzü gerekçeleriyle açıklayınız.

Daha fazla soruya ulaşmak için karekodu kullanınız.

3. ÜNİTE NASIL ÖĞRENİRİZ?

-
- 3.1. ÖĞRENMEYE GENEL BİR BAKIŞ
  - 3.2. ÖĞRENMEYİ ETKİLEYEN TEMEL ETMENLER
  - 3.3. ÖĞRENME TÜRLERİ
  - 3.4. İNSAN ÖĞRENMESİ VE MAKİNE ÖĞRENMESİ
-

► Anahtar Kavramlar

- biliş
- hazır bulunuşluk
- öğrenme
- öğretim

► Bu üniteye sizlerden

- öğrenmenin temel kavramlarını çözümleyebilmeniz,
- öğrenmeyi etkileyen etmenleri özetleyebilmeniz,
- öğrenme yaklaşımlarını özetleyebilmeniz,
- insan öğrenmesi ile makine öğrenmesini karşılaştırabilmeniz beklenmektedir.

Ünite Karekodu

Ünite Sunusu

3. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Bu bölümde cevaplamanız için farklı soru çeşitlerinden oluşan toplam 32 soru verilmiştir. Daha fazla soruya ulaşmak için bölüm sonunda yer alan karekodu kullanınız.

A) Aşağıdaki tabloda verilen ifadelerin doğru veya yanlış olduğunu belirleyerek ilgili alanı işaretleyiniz. İfade yanlış ise doğrusunu açıklama alanına yazınız.

İFADELER	DOĞRU/YANLIŞ		AÇIKLAMA
1. Koşulsuz uyarıcı, organizmanın öğrenmeye bağlı olarak tepki verdiği uyarıcıdır.	☐	☐	----- ----- -----
2. Gizil öğrenme, organizmanın bilgiyi hatırlatacak bir uyarıcı ile karşılıklı olarak farkında olmadığı öğrenmelerin ihtiyaç anında ortaya çıkmasıdır.	☐	☐	----- ----- -----
3. İnsan öğrenmesi deneyimler, duygular ve sosyal etkileşimlerle şekillenen çok katmanlı bir süreçtir; makine öğrenmesi ise algoritmalar aracılığıyla verilerin işlendiği teknik bir süreçtir.	☐	☐	----- ----- -----
4. Pekiştireç, bir davranışın tekrarlanma olasılığını azaltan uyarıcıdır.	☐	☐	----- ----- -----
5. Koşullu tepki, organizmanın öğrenme yoluyla belli bir şarta bağlı olarak koşullu uyarıcıya verdiği tepkidir.	☐	☐	----- ----- -----
6. Koşullu uyarıcı, organizmanın doğal ve otomatik tepki verdiği uyarıcıdır.	☐	☐	----- ----- -----

B) Aşağıdaki tabloda verilen tanımlar ile kavramları eşleştirerek ilgili harfi yay ayraç içine yazınız.

TANIMLAR		KAVRAMLAR
1.	( ) Bireyin öğrenme için gerekli fiziksel, zihinsel ve duygusal olgunluğa sahip olma durumudur.	a) Hazır bulunuşluk
2.	( ) Belirli bir amaca göre öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gerekli araç gereçleri sağlama ve bireye rehberlik etme sürecidir.	b) Öğrenme
3.	( ) Yaşantılar yoluyla bireyde kalıcı izli davranış değişiklikleri meydana getirme sürecidir.	c) Öğretme
4.	( ) Öğrenme hedeflerinin gerçekleşebilmesi için öğrenmeyi kılavuzlama ve gerekli koşulları oluşturma sürecidir.	ç) Öğretim
		d) Geri bildirim
		e) Olgunlaşma
		f) Genelleme

C) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kavramları yazınız.

►	anlamli	çikti	edinilmif	geçici	kavram	öz yeterlik	veri

- Yapay sinir ağıları, yalnızca ..... işler; bağlamı ya da anlamı kavrayamaz.
- İnsanların zamanla kazandıkları ve deneyim yoluyla kalıcı hâle gelen özellikler, ... özellikler olarak tanımlanır.
- Bazı tepkiler, belirli bir süre ortaya çıkar ve bir süre sonra kaybolur. Bu tür tepkilere ..... tepki denir.
- Bandura, bireyin bir davranışı başarıyla gerçekleştirebileceğine olan inancını ..... kavramı ile açıklar.
- Bireye anlam ifade eden ve zihinde çağrışımlar oluşturan öğrenme materyalleri, ... materyaller olarak adlandırılır.
- Kavramlar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar dikkate alınarak yapılan sınıflandırma, bilgilerin zihinde daha etkili düzenlenmesini sağlayan ..... haritalama tekniği ile gerçekleştirilir.

Ç) Aşağıda verilen çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 1-3. soruları cevaplayınız.

Bir organizmanın öğrenme süreci hem kendi biyolojik özelliklerinden hem de çevresel koşullardan etkilenir. Organizmanın belirli bir davranışı öğrenebilmesi için o davranışı gerçekleştirmeye uygun fizyolojik ve nörolojik donanımına sahip olması gerekir. Buna “türe özgü hazır bulunuşluk” denir. Öte yandan öğrenme yalnızca doğuştan gelen yetilerle sınırlı değildir. Organizmanın yaşa bağlı olarak gelişen bedensel ve zihinsel olgunluğu da öğrenmeyi etkiler. Bazı karmaşık zihinsel becerilerin gelişebilmesi için beynin belirli bölgelerinin yeterince olgunlaşması gerekir. Ayrıca öğrenmenin verimliliği, öğrenme materyalinin özelliklerinden de etkilenir. Öğrenme materyalinin anlaşılır, düzenli ve çağrışım yapıcı olması bilgilerin daha kolay işlenmesini ve kalıcı hâle gelmesini sağlar. Uygun yapılandırılmamış veya zayıf çağrışım oluşturan materyaller ise öğrenme sürecini zorlaştırabilir.

1. Aşağıdakilerden hangisi türe özgü hazır bulunuşluğa örnek olarak verilemez?
  - A) Kuşlar, Dünya'nın manyetik alanını algılayabilen özel hücrelere sahiptir.
  - B) Yarasalar, çevrelerini ekolojasyon (yankı ile konum belirleme) yoluyla algılar.
  - C) Bebekler, doğdukları andan itibaren dil öğrenme becerisine sahiptirler.
  - D) Köpeklerin koku alma yetenekleri, insanlardan on bin kat daha güçlüdür.
  - E) Birey yeni bir ortama girdiğinde zamanla o kültürdeki sosyal kuralları öğrenir.
2. Metinde öğrenenle ilgili faktörlerden hangisi açıklanmıştır?
  - A) Genel uyarılabilirlik hâli
  - B) Motivasyon
  - C) Olgunlaşma
  - D) Kaygı
  - E) Olumsuz transfer
3. Aşağıdakilerden hangisi öğrenme malzemesinden kaynaklanan bir etmen değildir?
  - A) Algısal ayırt edilebilirlik
  - B) Anlamsal çağrışım
  - C) Telaffuz edilebilirlik
  - D) Kavramsal gruplama
  - E) Geri bildirim

Aşağıdaki metinden yararlanarak 4-6. soruları cevaplayınız.

- Dört yaşındaki Elif, sakin bir çocukken zamanla daha öfkeli ve daha tepkisel davranışlar göstermeye başlar. Aynı dönemde öğretmeni de Elif'in arkadaşlarıyla sık sık anlaşmazlık yaşadığını ve sınıf kurallarına uymakta zorlandığını gözlemler. Anne ve babası, Elif'in bu değişiminin nedenini araştırdıklarında onun bir süredir izlediği çizgi filmlerde şiddet içeren öğeler bulunduğunu fark ederler.
- Cihan, bir kelime testinde her doğru cevabında küçük ödüller alır; yanlış cevaplarında ise uyarılır. Zamanla Cihan'ın doğru cevapları artar ve yanlışları azalır. Bu durum, davranışların ulaşılan sonuçlara bağlı olarak değişebileceğini gösterir.
- Mert, gitar çalmayı öğrenirken başlarda zorlanır ve hata yaptıkça biraz kaygılanır. Ancak düzenli olarak pratik yaptıkça bu zorlukların üstesinden gelmeye başlar ve kaygısı azalır. Bir süre gitar çalmaya ara verdikten sonra yeniden gitarı eline aldığı baştaki heyecanı ve kaygısı tekrar ortaya çıkar.

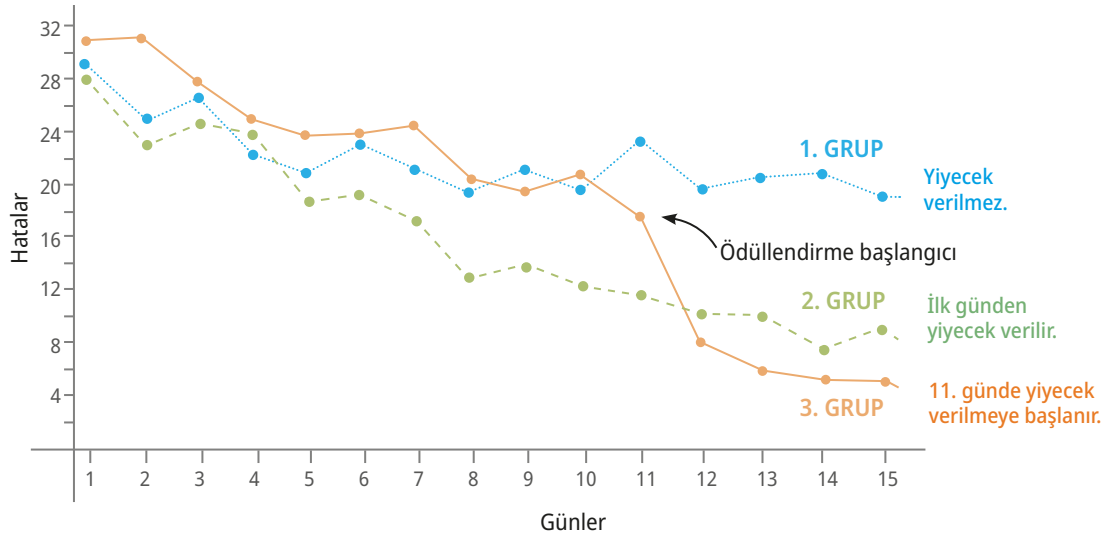
4. Öğretmenin ve ailesinin Elif'in davranışlarında gözlemlediği değişim aşağıdaki kavramlardan hangisine bir örnektir?
- A) Olumlu pekiştirme
B) Model alma
C) Koşulsuz uyarıcı
D) Sönme
E) Sistemik duyarsızlaştırma
5. Cihan'ın doğru cevaplarında ödül alması, yanlış cevaplarında ise uyarılması hangi öğrenme yaklaşımını açıklamaktadır?
- A) Klasik koşullanma
B) Sosyal-bilişsel öğrenme
C) Edimsel koşullanma
D) Sistemik duyarsızlaştırma
E) Bilişsel öğrenme
6. Elif, Cihan ve Mert'in yaşadığı durumlar üç farklı öğrenme yaklaşımını göstermektedir. Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu yaklaşımlar arasındaki temel farkı vurgulamaktadır?
- A) Elif'in öğrenmesi gözlem yoluyla, Cihan ve Mert'in öğrenmeleri ise kendi yaşantıları ve doğrudan deneyimleri aracılığıyla gerçekleşmiştir.
- B) Mert için pratik yapmak kaygıdan kurtulmanın bir yolu hâline gelmiş ve bu rahatlama hissi onun gitar çalma alışkanlığını pekiştirmiştir.
- C) Cihan'ın doğru yanıtlarının sayısı, ceza uygulamasının yanı sıra çevresel düzenlemelerle de artmıştır.
- D) Elif'in tepkisel davranışları, çevresel etkenlerden tamamen bağımsız bir şekilde ortaya çıkmış ve kendi kişisel özellikleri ile gelişmiştir.
- E) Üç yaklaşım da yalnızca ödüllerin davranışlar üzerindeki etkisini açıklamakta, diğer pekiştirme türlerini ise dışarıda bırakmaktadır.

3. ÜNİTE NASIL ÖĞRENİRİZ?

D) Aşağıda verilen açık uçlu soruları cevaplayınız.

Aşağıdaki grafikten yararlanarak 1 ve 2. soruları cevaplayınız.

Tolman ve Honzik tarafından yapılan bir deneyde yer alan üç fare grubunun günlere göre hata sayıları grafikte gösterilmektedir. Bu veriler, ödülün öğrenme hızı ve hataların azalması üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

1. Grafikte yer alan üç grubun hata sayıları arasındaki farklılıkları inceleyiniz. Hangi grubun en hızlı gelişimi gösterdiğini bularak gerekçeleriyle açıklayınız.

---

2. Grafikte verilen örneğe benzer bir gelişimi günlük hayatta görmek mümkün müdür? Açıklayınız.

Günlük yaşamda bireyler, çevrelerindeki insanların duygularının kendilerinde de benzer tepkiler uyandırdığını sıklıkla deneyimler. Bir kişinin kahkaha attığını duymak, gözlemciyi de gülmeye yönlendirir; birinin esnemesi, farkında olmadan başkasında da esneme davranışını başlatır. Benzer şekilde uçakta ağlayan bir bebek, kısa süre içinde diğer bebeklerin de ağlamasına yol açar. Adam D. I. Kramer [Edim D. I. Kreyimır (1970-...)], Jamie E. Guillory [Ceymi E. Gilyori (1980-...)] ve Jeffrey T. Hancock [Cefri T. Henkok (1970-...)] bu tür durumların kaynağını inceleyen araştırmalarında görsel veya işitsel ipuçlarının bireylerde başkalarının duygularına yönelik otomatik tepkileri tetiklediğini ortaya koyar. Bu süreç psikoloji literatüründe duygusal bulaşma kavramıyla tanımlanır. Duygusal bulaşma, gözlenen bir davranışın bilinçli bir şekilde öğrenilmesinden ziyade doğuştan gelen biyolojik yapıların bir sonucu olarak değerlendirilir. Nörobilimsel araştırmalar, bu tür otomatik tepkilerin beyindeki ayna nöron sistemi ile de ilişkili olabileceğini gösterir. Ayna nöronlar, birey bir davranışı yaptığında ve başkasının aynı davranışı yaptığını izlediğinde benzer şekilde etkinleşir. Bu mekanizma, insanların başkalarının duygularını paylaşmasını ve taklit etmesini kolaylaştırır. Dolayısıyla duygusal bulaşma doğuştan gelen reflekslerin yanı sıra beynin sosyal etkileşimleri destekleyen sinirsel yapılarıyla da açıklanabilir.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

3. Duygusal bulaşma kavramındaki gözlem etkisi ile sosyal öğrenme kuramındaki gözlem etkisini karşılaştırarak benzerliklerini ve farklılıklarını örneklerle açıklayınız.

4. Duygusal bulaşmanın öğrenme sürecinde yaratabileceği olumlu ve olumsuz etkileri değerlendirdiğiniz bir yazı yazınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 5-7. soruları cevaplayınız.

Aysun, fizik dersinde arkadaşlarıyla konuştuğu ve anlatılanları dinlemediği için öğretmeni tarafından uyarılır. O günden itibaren ders başlamadan önce dikkatini toparlamaya ve sınıf içinde daha sakın davranmaya özen gösterir. Böylece dersleri daha dikkatle dinlemeye başlar.

Bir gün fizik öğretmeni, daha önceki konularla bağlantılı yeni bir problem çözme yöntemi gösterir. Aysun, öğretmenini dikkatle dinlerken önceki derslerde öğrendiği formülleri ve kavramları zihninde canlandırır. Yeni bilgiyi anlamlandırmak için bu bilgileri bir araya getirir. Dersin sonunda benzer bir problemi kendi başına çözerek konuyu anladığını fark eder.

Öğle arasında Aysun okulun konferans salonuna gider. Burada arkadaşlarının okul tiyatrosu için prova yaptıklarını görür ve onları izlemeye başlar. Çınar'ın sahnede güçlü bir ses tonuyla konuşmasının, jest ve mimiklerini etkili bir biçimde kullanmasının izleyicilerin dikkatini onun üzerinde topladığını gözlemler. Ertesi gün sınıfta yaptığı sunumda farkında olmadan Çınar'ın kullandığı teknikleri uygular. Beden diliyle anlatımını destekler, ses tonunu daha etkili kullanır ve arkadaşlarının dikkatini çekmeyi başarır. Sunum sonunda öğretmeninden olumlu bir geri bildirim alır.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

5. Aysun'un uyarı aldıktan sonra derste daha dikkatli davranmaya başlaması hangi öğrenme yaklaşımıyla açıklanabilir?

---

6. Fizik dersinde Aysun'un yeni konuyu anlamlandırmak için önceki bilgilerini kullanması bilişsel öğrenme yaklaşımı açısından nasıl değerlendirilebilir?

---

7. Tiyatro provasındaki gözlemlerinin ertesi gün Aysun'un sunumuna yansması sosyal-bilişsel öğrenme kuramıyla nasıl ilişkilendirilebilir?

Aşağıdaki metinden yararlanarak 8 ve 9. soruları cevaplayınız.

Yavuz, ehliyet sınavına girmek için direksiyon dersi alır. Derslerde araç kullanırken trafik işaretlerini, trafik ışıklarını ve yayaların davranışlarını dikkatle gözlemler. Deneyimlerinden yola çıkarak farklı yolların trafik yoğunluğunu zihninde canlandırır. Ani durumlarda hızlı ve doğru kararlar alır. Bir kavşağa geldiğinde yavaşlayıp yayalara yol verir çünkü hem kuralları bilir hem de yayaların davranışlarını sezgisel olarak yorumlar.

Bir laboratuvarda test edilen otonom araç sistemi de benzer bir süreçten geçer. Bu sistem, yol üzerindeki işaretleri ve nesneleri kameralar aracılığıyla algılar. Ardından yapay sinir ağları, bu verileri analiz ederek aracın hangi durumlarda durması veya ilerlemesi gerektiğine karar verir. Sistem, milyonlarca veri kümesi ile eğitilmiştir fakat Yavuz'un yaptığı gibi bağlamı ve sosyal etkileşimleri anlamlandıramaz. Örneğin yayalardan biri yavaş adımlarla geçtiğinde Yavuz sezgisel olarak daha dikkatli olurken otonom araç sadece belirlenmiş hızlarda hareket eder. Bir hafta sonra Yavuz, ehliyet sınavında başarılı olur ve öğrendiklerini çevresindeki durumlara kolayca uyarlar. Otonom araç ise belirli senaryolar dışında bir durumla karşılaştığında nasıl davranacağını bilemez çünkü onun öğrenme süreci, bağlam farkındalığı ve anlam üretimi içermez.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

8. Yavuz'un araç kullanmayı öğrenme süreci ile otonom aracın öğrenme süreci arasındaki farkları açıklayınız.

---

9. Makine öğrenmesindeki yapay sinir ağlarının veri işleme biçimini insan beynindeki öğrenme süreci ile karşılaştırınız.

---

3. ÜNİTE NASIL ÖĞRENİRİZ?

10. Günümüzde dijital oyunlar, eğlence aracı olmanın ötesine geçerek öğrenme süreçlerinde de önemli bir rol oynar. Oyun tabanlı öğrenme yaklaşımı, bireylerin yeni bilgi ve becerileri deneyim yoluyla keşfetmelerini sağlar. Oyuncular, bir oyunu defalarca oynarken farkında olmadan problem çözme, strateji geliştirme, karar verme gibi bilişsel becerilerini geliştirirler. Bu süreçte öğrenme, doğrudan öğretim yerine oyun içindeki görevler ve ödül sistemleri aracılığıyla gerçekleşir. Eğitim ve psikoloji alanında çalışan uzmanlar, bu yaklaşımı daha etkili hâle getirmek için oyunların eğitsel potansiyelini araştırır ve farklı yaş grupları için uygun içerikler geliştirirler.

Öğrenmekte zorlandığınız bir konuyu daha kolay öğrenmenizi sağlayacak bir dijital oyun tasarlasaydınız bu oyun hangi konuya yönelik olurdu? Oyununuzun nasıl bir tasarıma sahip olmasını isterdiniz? Açıklayınız.

Daha fazla soruya ulaşmak için karekodu kullanınız.

4. ÜNİTE

BİREYSEL VE SOSYAL UYUM

4.1. UYUM SORUNLARI

4.2. UYUM SAĞLAMA

4.3. UYUM SAĞLAMAYA YÖNELİK YAKLAŞIMLAR

4.4. TUTUM VE OLUMLU-OLUMSUZ SOSYAL DAVRANIŞLAR

► Anahtar Kavramlar

- anormal
- normal
- benlik
- ön yargı
- duygu
- tutum
- kalıp yargı
- uyum

► Bu üniteye sizlerden

- uyum sorunlarını karşılaştırabilmeniz,
- uyum sağlamaya yönelik yaklaşım ve becerileri yapılandırabilmeniz,
- uyum sağlama sürecinde kullanılan maruz bırakma yönteminde sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik uygulamalarının yeri ve önemine ilişkin eleştirel düşünebilmeniz,
- tutum ve olumlu-olumsuz sosyal davranışları gözlemleyebilmeniz beklenmektedir.

Ünite Karekodu

Ünite Sunusu

? 4. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Bu bölümde cevaplamanız için farklı soru çeşitlerinden oluşan toplam 35 soru verilmiştir. Daha fazla soruya ulaşmak için bölüm sonunda yer alan karekodu kullanınız.

- A) Aşağıdaki tabloda verilen ifadelerin doğru veya yanlış olduğunu belirleyerek ilgili alanı işaretleyiniz. İfade yanlış ise doğrusunu açıklama alanına yazınız.

İFADELER	DOĞRU/YANLIŞ		AÇIKLAMA
1. Travma sonrası stres bozukluğu yaşayan bireylerde travmayı hatırlatan uyarılardan kaçınma gözlenebilir.	☐	☐	----- ----- -----
2. Özgül fobide korku, bireyin gerçek bir tehdit ya da tehlike ile karşılaştığı durumlarda ortaya çıkar.	☐	☐	----- ----- -----
3. Majör depresif bozukluk yaşayan bireyde uykuya dalmakta zorlanma, erken uyanma gibi uyku sorunları gözlenebilir.	☐	☐	----- ----- -----
4. Oyun bağımlılığı, sosyal ilişkilerde bozulmaya ve akademik başarının düşmesine yol açabilir.	☐	☐	----- ----- -----
5. Anoreksiya nervoza, kişinin kilo vermek için aşırı çaba göstermesi sonucunda sağlığının riske girdiği bir durumdur.	☐	☐	----- ----- -----
6. Bulimiya nervoza, aşırı yeme ataklarının telafi edici davranışlardan bağımsız olarak değerlendirildiği bir bozukluktur.	☐	☐	----- ----- -----

4. ÜNİTE BİREYSEL VE SOSYAL UYUM

B) Aşağıdaki tabloda verilen örnekler ile kavramları eşleştirerek ilgili harfi yay ayrıç içine yazınız.

ÖRNEKLER		KAVRAMLAR
1.	( ) Tuğrul, çevreyi korumanın her birey için önemli bir sorumluluk olduğuna inanır.	a) Sosyal davranış
2.	( ) Filiz, yolunu kaybettiği için yardım isteyen birine yolu tarif eder.	b) Etkili iletişim
3.	( ) Seçil, arkadaşları tarafından konsere davet edilmemesine üzülse de başkalarının davranışlarının kendi değerini azaltmadığını düşünür.	c) Öz saygı
4.	( ) Mehmet, projeyi zamanında yetiştiremeyen iş arkadaşına "Projede yaşanan gecikme beni kaygılandırdı. Bu nedenle bundan sonra birlikte plan yaparsak daha iyi olur." der.	ç) Benlik
		d) Tutum
		e) Uyum

C) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kavramları yazınız.

►	ben dili	dayanıklılık	kabul ve kararlılık	olumlu	ön yargı	öz saygı	tutumlar

- Toplumsal yaşamda başkalarının yararını gözeterek sergilenen iş birliği ve destek içeren davranışlar ..... sosyal davranış kavramıyla ifade edilir.
- Bireyin herhangi bir kişi, olay ya da nesneye karşı geliştirdiği zihinsel ve duygusal eğilimler ..... olarak adlandırılır.
- Bireyin kendisini değerli ve yeterli görmesine dayanan psikolojik özellik ..... olarak adlandırılır.
- İnsanların belirli bir kişiye ya da topluluğa yönelik önceden oluşturduğu olumsuz inançlar ..... kavramıyla açıklanır.
- Duyguları açık, saygılı ve suçlamadan ifade etmeye yarayan iletişim biçimi ..... olarak adlandırılır.
- Bireyin zorlu yaşam olayları karşısında engelleri aşabileceğine inanarak farklı çözüm yolları bulabilmesi, pozitif psikolojide psikolojik ..... olarak adlandırılır.

Ç) Aşağıda verilen çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 1-3. soruları cevaplayınız.

Gonca için yükseklik günlük yaşamını kısıtlayan ve başa çıkılması zor bir fobiye dönüşmüştü. Sıradan bir merdiveni tırmanma düşüncesi bile avuçlarının terlemesine, kalbinin göğüs kafesini zorlarcasına atmasına ve nefesinin daralmasına neden oluyordu. Bu yoğun kaygı döngüsünü kırmak amacıyla başvurduğu psikolog, ona teknolojinin sunduğu yenilikçi bir yöntem olan sanal gerçeklik terapisini önerdi. Gonca, psikoloğun ofisinin güvenli ortamında bir sanal gerçeklik gözlüğü aracılığıyla korkularıyla kademeli olarak yüzleşti. Terapi sürecinde Gonca, sanal ortamda önce birkaç basamaklı bir merdivene, ardından cam bir asansöre ve sonra da yüksek bir binanın balkonuna çıktı. Her aşamada terapistin tam kontrolü altında olan bu sanal ortam sayesinde Gonca'nın kaygı seviyesi yönetilebilir düzeyde tutuldu. Bu kontrollü ve tekrarlanabilir yüzleşmeler sonucunda Gonca'nın zihninde yükseklik ile tehlike arasında kurduğu bağ zayıfladı ve korkusu her seansta anlamlı ölçüde azaldı.

- 1. Gonca'nın psikolog eşliğinde sanal ortamda kademeli olarak yüksek bir binanın balkonuna çıkarıldığı tedavi sürecinin temel psikolojik amacı nedir?**
  - A) Yükseklik korkusunun başka bir kaygı türüyle yer değiştirmesini sağlamak
  - B) Sanal dünyanın gerçek dünyadan her zaman daha güvenli olduğunu kanıtlamak
  - C) Sanal ortamda yaşadığı fiziksel kaygı belirtilerini gözlemlemek
  - D) Zihninde yükseklik ile tehlike arasında kurduğu koşullu bağı zayıflatmak
  - E) Bu korkuyla yaşamayı öğrenmesi için ona teknolojik bir kaçış alanı sunmak
- 2. Gonca'nın tedavi sürecinde kullanılan sanal gerçeklik uygulaması özellikle hangi durumda önemli hâle gelir?**
  - A) Kaygının yalnızca ilaçla tedavi edilebildiği durumlarda
  - B) Yaşantısal maruz bırakma mümkün olmadığında
  - C) Öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek gerektiğinde
  - D) Terapi sürecinde yüz yüze görüşme mümkün olmadığında
  - E) Tutum ve ön yargıların gözlemlenmesi gerektiğinde
- 3. Aşağıdakilerden hangisi bu uygulamanın avantajları arasında yer almaz?**
  - A) Danışanın kendi tedavi sürecini planlaması
  - B) Danışanın güvenli bir ortamda deneyim yaşaması
  - C) Kaygının aşamalı olarak azaltılması
  - D) Ortamın kontrol edilebilir olması
  - E) Yinelenebilir ve kişiye uyarlanabilir senaryolar sunması

Aşağıdaki metinden yararlanarak 4. soruyu cevaplayınız.

İletişimde kullanılan dil, mesajın içeriği kadar ilişkilerin niteliğini de belirler. Ben dili, kişinin kendi duygularını merkeze alarak sorumluluğu üstlenmesini sağlar. Sen dili, karşı tarafı suçlayıcıdır ve genellikle savunmaya yol açar. Ego geliştirici dil, kişinin benlik saygısını desteklerken güven ortamı oluşturur. İletişim engelleri ise karşılıklı anlayışı bozan, küçümseyici veya yönlendirici tutumlarla ortaya çıkar. Sözel ögeler ve sözel olmayan ögeler iletişimin duygusal tonunu birlikte belirler.

Etkili İletişim Örnekleri

- Ben dili: "Fikrim dikkate alınmadığında kendimi değersiz hissediyorum."
- Sen dili: "Sen zaten hiçbir zaman dikkat etmiyorsun."
- Ego geliştirici dil: "Çözüm arama çaban, kararlılığını ve sorumluluk bilincini gösteriyor; bu çaba oldukça değerli."
- İletişim engeli: "Bunu konuşmanın anlamı yok, boşuna uğraşıyorsun."

4. Bir takım lideri, projenin bir bölümünde hata yapan çalışanına şöyle demiştir: "Bu kısımda bir hata yapmış olsan da bu işe ne kadar emek verdiğini ve ne kadar çabaladığını görüyorum. Bu çaban sayesinde sonraki projede çok daha başarılı olacağına eminim."

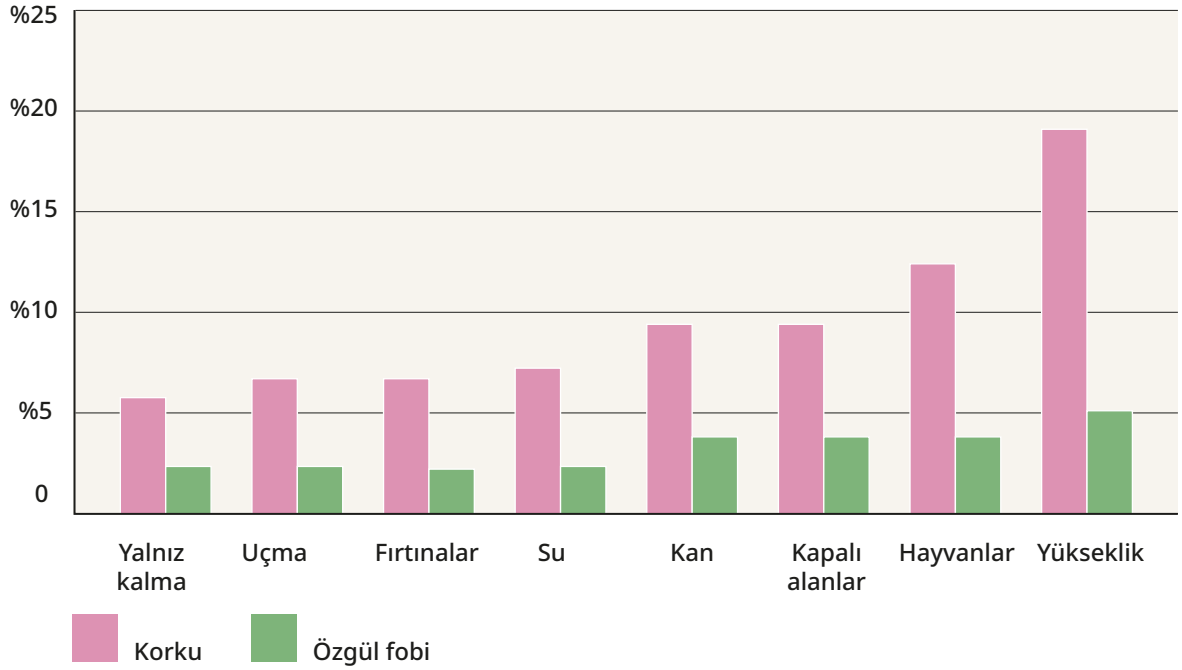
Takım liderinin bu geri bildirimi, öncelikle aşağıdaki iletişim yaklaşımlarından hangisini yansıtmaktadır?

- A) Karşı tarafın davranışını doğrudan suçlayan ve yargılayan "sen dili"dir.
- B) Kişinin benlik saygısını koruyup potansiyeline odaklanan "ego geliştirici dil"dir.
- C) Konuşmacının kendi duygu ve düşüncelerini merkeze alan "ben dili"dir.
- D) Asıl sorunu görmezden gelerek konuyu geçiştiren bir iletişim engeli türüdür.
- E) Mesajın içeriğinden çok ses tonuyla anlam kazanan bir iletişim biçimidir.

D) Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

Aşağıdaki grafikten yararlanarak 1 ve 2. soruları cevaplayınız.

Araştırmacılar, insanların farklı nesne ve durumlara karşı gösterdiği korku ile özgül fobi düzeylerini karşılaştırmak amacıyla bir anket çalışması yapmıştır. Grafik, bu anket çalışması sonucunda elde edilen verileri yansıtmaktadır. Grafikte her bir nesne veya durum için korku yaşayanların oranı ile özgül fobi belirtileri gösterenlerin oranı ayrı sütunlarla gösterilmektedir.

1. Grafikteki verilerden yola çıkarak korkuların günlük yaşamda hangi koşullarda uyum sorunlarına ve uyum sorunlarıyla ilişkili psikolojik bozukluklara dönüşebileceğini bir örnek üzerinden açıklayınız.

---

2. Korkuların yaşantısal öğrenme, model alma ya da biyolojik yatkınlık yoluyla nasıl gelişebileceğini örneklerle açıklayınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 3 ve 4. soruları cevaplayınız.

Davranışçı yaklaşımda kullanılan maruz bırakma terapisi, bireyin korku ve kaygı oluşturan uyaranlarla güvenli ve kontrollü biçimde karşı karşıya gelmesini sağlayan bir yöntemdir. Bu süreçte birey, kaçındığı uyaranlara tekrar tekrar maruz kalarak alışma ve sönme süreçleri yoluyla tepkilerini azaltır. Sistematik duyarsızlaştırma yönteminde ise süreç aşamalı olarak ilerler. Öncelikle kaygı oluşturan uyaranlar, en az kaygı verenden en çok kaygı verene doğru sıralanarak bir kaygı hiyerarşisi oluşturulur. Ardından bireye derin gevşeme egzersizleri öğretilir. Daha sonra hiyerarşinin en alt basamağından başlanarak her bir basamakta önce gevşeme egzersizi uygulanır, ardından birey kaygı oluşturan uyaranla karşı karşıya getirilir. Bu süreçte gevşeme tepkisi ile kaygı oluşturan uyaran sistematik olarak eşleştirilir ve karşıt koşullanma sağlanır. Böylece birey, her basamakta gevşeme hâlini koruyarak kaygı düzeyi yüksek uyaranlara doğru ilerler ve korkuların etkisi giderek azalır. Günümüzde teknolojinin katkısıyla geliştirilen sanal gerçeklik uygulamaları da bu süreçlerde kullanılmakta ve birey kontrollü simülasyonlar aracılığıyla korku ve kaygı oluşturan uyaranlara maruz bırakılmaktadır.

3. Maruz bırakma terapilerinde bireyin korkularıyla aşamalı olarak yüzleşmesi neden önemlidir? Açıklayınız.

---

4. Sanal gerçeklik destekli maruz bırakma terapilerinin avantajları neler olabilir? Örneklerle açıklayınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 5 ve 6. soruları cevaplayınız.

Psikolojik sağlık bireyin zorlayıcı hayat koşullarına rağmen işlevselliğini koruyabilme, uyum sağlayabilme ve gelişimini sürdürebilme gücünü ifade eder. Bu süreçte anlam ve amaç duygusu önemli bir rol oynar. İnsanlar, hayatlarına değer katan hedefler belirlediklerinde zorluklarla mücadele etme konusunda daha dirençli olabilirler. Bu hedefler; sevdiklerini hatırlamak, başkalarına yardım etmek ya da topluma katkıda bulunmakla ilişkili olabilir. Anlam arayışı, bireyin karşılaştığı güçlükleri bir tehdit değil kişisel gelişim fırsatı olarak görmesine yardımcı olur. Bu nedenle psikolojik sağlamlığı yüksek kişiler, olumsuz deneyimlerden sonra bile içsel güçlerini koruyabilir; hayatlarına yeni bir yön verebilir ve geleceğe umutla bakabilirler.

5. Günlük hayatta anlam ve amaç duygusuna sahip olmanın bireye psikolojik sağlık açısından nasıl katkıda bulunabileceğini açıklayınız.

---

6. İnsanların zorlukları bir tehdit değil kişisel gelişim fırsatı olarak görmelerinin psikolojik sağlamlık üzerindeki etkilerini açıklayınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 7 ve 8. soruları cevaplayınız.

Kalıp yargı, belirli bir sosyal gruba üye olan bireylerin tümünün aynı özelliklere sahip olduğu varsayımına dayanan genelleyici inançlardır. Bir grup hakkında yeterli bilgi olmadığında çevreden duyulanlar veya medyada görülen örnekler birleştirilir ve bu gruba dair genel özellikler oluşturulur. Bu kalıp yargılar, kişinin çevresini daha hızlı anlamasına ve olayları zihninde düzenli bir çerçeveye oturtmasına yardımcı olur. Bununla birlikte bu durum bireyleri sadece bir grubun üyesi olarak algılamaya neden olabileceği için yanlış değerlendirmelere de yol açabilir. Kalıp yargılar ve ön yargılar, dünyayı anlamlandırmayı kolaylaştırır da gerçeği çarpıtma riski taşır.

7. Kalıp yargılar “çevreyi zihinde bir düzene oturtma” işlevini nasıl yerine getirmektedir? Açıklayınız.

---

8. Kalıp yargıların sınırlı bilgilere dayanması, gerçeği yorumlarken ne gibi sorunlara yol açabilir? Örneklerle açıklayınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 9-11. soruları cevaplayınız.

Kişiler arası ilişkilerde rahatsızlık duyulan bir davranışı dile getirme biçimi sorunu çözmek yerine daha da büyütebilir. Özellikle "sen dili"ni kullanan suçlayıcı, yargılayıcı veya emredici ifadeler karşıdaki kişide olumlu bir davranış değişikliği yaratmada genellikle etkisizdir. Bu tür ifadeler, doğrudan diğer kişinin karakterini hedef aldığı için onun savunmaya geçmesine, öfkelenmesine veya anlaşılmadığını hissetmesine yol açar. Sonuç olarak bu durum, taraflar arasındaki iletişim kanalını tıkayarak aradaki bağı zedeler. Buna karşın etkili iletişimin temelini oluşturan "ben dili", odağı karşıdaki kişinin karakterinden alıp söz konusu davranışın somut etkilerine ve bu etkilerin yarattığı duygulara çevirir. Bu yapıcı yaklaşımda kişi, karşı-sındakini suçlamak yerine rahatsızlık duyduğu davranışı yargılamadan tanımlar. Ardından

4. ÜNİTE BİREYSEL VE SOSYAL UYUM

bu davranışın kendisi üzerindeki somut etkisini belirtir ve son olarak bu durum karşısında ne hissettiğini dürüstçe paylaşır. Bu samimi ve şeffaf duruş, davranışın sorumluluğunu karşıdaki kişiye bırakır. Kişi, bir saldırı altında hissetmek yerine eylemlerinin sonuçlarını anlama ve empati kurma fırsatı bulur. Bu yöntem, dinleyiciyi daha düşünceli ve iş birliğine açık olmaya teşvik eder. "Ben dili" kullanan taraf ise kendi duygu ve ihtiyaçlarını açıkça ifade ederek daha anlaşılır bir profil çizer. Böylece ilişkideki karşılıklı saygı, güven ve yakınlık artar.

9. "Sen dili"nin karşıdaki kişide olumlu bir davranış değişikliği oluşturmada genellikle başarısız olmasının temel nedeni nedir? Açıklayınız.

---

10. "Ben dili" kullanan bir kişi kendi duygu ve ihtiyaçlarını dürüstçe ortaya koyarak daha şeffaf bir iletişim kurar. Bu durumun kendini ifade eden ve dinleyen kişi açısından yararları nelerdir? Örneklerle açıklayınız.

---

11. Günlük yaşamdan bir örnek düşünerek aynı durumu hem "sen dili" hem de "ben dili" kullanarak ifade ediniz ve aradaki farkı açıklayınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak 12 ve 13. soruları cevaplayınız.

Öz güven, bireyin belirli bir alanda başarılı olabileceğine ve hedeflerine ulaşabileceğine dair inancıdır. Yüksek öz güvene sahip kişiler, karşılaştıkları zorluklar karşısında kendilerine güvenir ve çaba göstermeye devam eder. Ancak araştırmalar, öz güvenin tek başına başarıyı garanti etmediğini göstermektedir. Öz güvenin sağlıklı biçimde gelişebilmesi için kişinin gerçekçi ve somut geri bildirimler alması önemlidir. Örneğin "Sen çok zekisin." gibi genel ve abartılı övgüler bireyi motive etmeyebilir. Buna karşılık "Soruları dikkatle çözdüğün için doğru yaptın." gibi somut geri bildirimler, bireyin çabasını fark etmesini sağlar ve onu daha çok motive eder. Bu nedenle öz güveni güçlendiren en önemli unsur, gerçekçi ve emeğe dayalı geri bildirimlerdir.

12. Genel ve gerçek dışı övgüler ile gerçekçi ve somut geri bildirimler öz güveninizi nasıl etkiler? Bu durumu kendi hayatınızdan bir örnekle açıklayınız.

---

13. Bir kişinin öz güveninin yüksek olması, zorluklarla karşılaştığında ona hangi yönlerden yardımcı olabilir? Örnek vererek açıklayınız.

---

14. (...) Akliselim sahibi yurttaş, kaçınılmaz olarak diğergâm, çünkü, her şeyden önce, kendisinin ölümlü, toplumun ölümsüz olduğunu biliyor, toplumun gereksinimleriyle kıyaslandığında, kendi gereksinimlerinin ne denli marjinal olabileceğinin farkında. Akliselim sahibi yurttaş, bireysel duygularına direnecek disipline de sahip. "Öteki"nin lehine fedakârlık etmesi gereğinin ayırdına varabilen, kişisel duyguları ne olursa olsun, kendisine hâkim olması gerektiğini bilen, görev bilinci olan, (ki bu kaytaranın cezalandırılması gereğine inancı da kapsıyor) "gerçek'in görev ve adaletin temel gereksinimi olduğunun ayırdında, verileri doğru ve tam olarak kayıt altına alınmamış malumata itibar etmeyendir, deniyor. Doğaları itibarıyla hodkâm olan çetelerin değil, diğerkâm törelliğin hâkim olduğu akliselim sahibi toplumların, yekpare bir organizma gibi hareket edebildikleri, dolayısıyla mensuplarının bilimsel keşiflerin paylaşımından, savaş, tabii afetler gibi olumsuzlukların açtığı yaraların sarılmasına, yasal haklardan eşit yararlanmaya varıncaya kadar, makul davranışlar gösterecekleri savunuluyor.

(...)

Alev Alatlı, *Yorumsuz*

Akliselim yurttaşın davranışını karakter güçleri ve erdemler ile ilişkilendirerek açıklayınız.

---

15. (...)

-Kendi yoksulluğundan, zor altında, utanarak yanıp yakılıyormuş gibi, duraklayarak konuşuyordu:- Akıl ermez bu Türkmen'in işine, hiç ermez Şövalyem... Yiyecek ekmeği yoktur, kapısına varsan yol sormağa, çabalar ki sofraya kursun!

Şövalye, çok keyifli bir şey duymuş gibi, hi hi hi diye güldü:

— Ne yedirecek ekmeği olmayan (...)?

— Koşar hemen konuya komşuya... Hiç bişey uydurmasa, ekmekle turşu çıkarır!... «Demin yedim!» diyerek yalan söyler, hep sana yedirmek için.. Değerli silâhları kalmıştır ellerinde bir... Bunları ölseler satmazlar!

Bir de savaş atı, olan yemez yedirir, giymez giydirir, bakar gözü gibi... Evet, Şövalyem, Türkmen'in işine akıl erebilemez!

(...)

Kemal Tahir, *Devlet Ana*

Türkmen'in yokluk içinde olmasına rağmen misafirini ağırlamak için gösterdiği çabayı kabul ve kararlılık yaklaşımı ile ilişkilendirerek açıklayınız.

Daha fazla soruya ulaşmak için karekodu kullanınız.